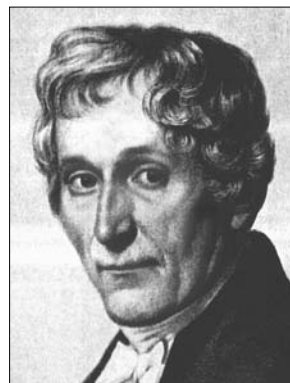

Rendschmidt Felix (1787-1853)

Wybitny śląski pedagog i przyrodnik

Urodził się 30 maja 1787 roku w Oleśnie (Rosenberg), w rodzinie szewca. Jego ojciec, który nauczył się czytać dopiero jako czeladnik, potrafił docenić wartość wykształcenia i wcześniej wysłał syna do szkoły katolickiej w Oleśnie. Ponieważ nie dostrzegając u chłopca żadnych wyraźnych postępów w nauce, po pewnym czasie przeniósł go do szkoły ewangelickiej, której kierownikiem był wówczas Marquard. Umiejętnie nauczał on różnych przedmiotów, a szczególnie geografii, która wzbudziła w chłopcu pragnienie ujżenia obcych lądów, wobec czego postanowił zostać szewcem, by móc wędrować po dalekich krajach.

Życzeniem jego rodziców było jednak, by został duchownym, w związku z czym wyjechał do Opola (Oppeln), gdzie uczęszczał do gimnazjum jezuickiego na kurs przygotowawczy do studiów teologicznych i należał do najlepszych, z zapałem chłonących wiedzę uczniów. Mimo iż nauka przychodziła mu łatwo, nie odczuwał powołania do stanu duchownego i postanowił zostać raczej nauczycielem. W roku 1804 rozpoczął naukę w Katolickim Seminarium Nauczycielskim we Wrocławiu. Półroczny kurs seminaryjny powtórzył na własną prośbę i z końcem 1804 roku opuścił seminarium z bardzo dobrym świadectwem. Mając zaledwie 19 lat został rektorem dwujęzycznej szkoły ludowej w Gorzowie Śląskim (Landsberg), w której pracował z zapałem przez sześć lat.

W roku 1811, zachwycony opisem nowych metod pedagogicznych, które wprowadzał Johann Heinrich Pestalozzi, podążył, wyposażony hojnie przez władze pruskie, do jego słynnego Zakładu Wychowawczego w Iferten (Yverdon) w Szwajcarii. Już sama podróż, odbyta częściowo na piechotę, sprawiła mu wielką radość, a w Iferten, gdzie czekała go nauka w otoczeniu młodzieży z różnych krajów i grona szacownych pedagogów, powitał go osobiście sam Pestalozzi. Podczas trzy i pół rocznego pobytu w Iferten Rendschmidt przyswoił sobie podstawową zasadę mistrza, by „nie mechanicznymi metodami uczyć, a raczej święty ogień wzniecać, który w piersiach ludzi rozpala siłę i miłość”.

Jesienią 1814 opuścił Iferten i poprzez południową Francję oraz północne Włochy dotarł do Berlina, gdzie w marcu 1815 roku otrzymał nominację na starszego nauczyciela i kierownika szkoły ćwiczebnej Seminarium Nauczycielskiego we Wrocławiu, w którym pracował aż do swej śmierci. W opisach współpracowników i przyjaciół przedstawiany był zawsze jako budzący zaufanie uczniów, przykładowy nauczyciel. Jednocześnie był też wybitnym przyrodnikiem, który w każdej wolnej chwili przemierzał góry, lasy, pola, łąki, doliny oraz wąwozy i powracał do domu z torbą pełną owadów, roślin i minerałów. Jako pierwszy entomolog badał masyw Pradziada w Jesionikach, odkrywając ten interesujący teren śląskim przyrodnikom. Był też pierwszym entomologiem śląskim, który prowadził badania w Beskidach, a ponieważ bardzo dobrze mówił po polsku, służył tu później często swym kolegom za tłumacza i przewodnika.

Od roku 1823 był aktywnym członkiem Sekcji Entomologicznej Śląskiego Towarzystwa Kultury Ojczyznej. Znawcą, badaczem, kolekcjonerem, a w końcu również nauczycielem swoich ulubionych dziedzin został w dużej mierze poprzez samokształcenie. Słuchał również wykładów

profesorów von Raumer i Steffensa na Uniwersytecie Wrocławskim, a w sprawach dotyczących botaniki i entomologii często radził się Emila Schummela, towarzysza wielu jego wędrowek. Dużą rolę odegrała w jego życiu „podróż pedagogiczna” po Niemczech i Szwajcarii, w którą wyruszył z Wilhelmem Harnischem. Odwiedził podczas niej wiele znanych seminariów i zakładów wychowawczych w Bayreuth, Norymberdze, Monachium, Stuttgarcie, Esslingen, Karlsruhe, Bazylei i innych miastach. Napisał szereg podręczników szkolnych, z których wiele przetłumaczono na język polski, a których wydania do lat 50-tych ubiegłego stulecia były wielokrotnie wznawiane. We wrocławskim seminarium wykształcił ponad 2000 nauczycieli. Zmarł podczas letnich wakacji, 13 sierpnia 1853 roku w Kowalowej (Schmidtsdorf) koło Wałbrzycha (Waldenburg). Pochowany został w pobliskim Mieroszowie (Friedland). Chrzęszczowi, którego Kelch i Rendschmidt znaleźli koło Raciborza, na cześć tego ostatniego wrocławski entomolog Hartlieb nadał nazwę *Abax rendschmidtii* (= *Abax schüppeli* Palliardi).

Ważniejsze prace:

- 1818 – Anweisung zum Kopfrechnen für Lehrer an Volksschulen. Breslau.
- 1825 – Anweisung zum Zifferrechnen für Lehrer an Volksschulen. Breslau.
- 1827 – *Gnyllus migratorius* bei Militsch. *Übers. Arb. Schl. Ges. vaterl. Kultur*.
- 1829-1830 – Aus dem Reisetagebuche eines Schulmanns. *Schl. Prov. Blätt.* 94-95.
- 1832 – Coleopteren von Jauersberge. *Übers. Arb. Schl. Ges. vaterl. Kultur*.
- 1834 – *Agrion pumilio* bei Charlottenbrunn. *Ibid.*
- 1834 – *Chrysomeda lapponica* auf dem Landshuter Berge. *Ibid.* [mit P. S. Schilling].
- 1834 – Über die Verbreitung der deutsche Sprache in Oberschlesien. *Schl. Prov. Blätt.* 99.
- 1835 – Dipteren vom Glatzer Schneeberge. *Übers. Arb. Schl. Ges. vaterl. Kultur*.
- 1835 – Kritische Übersicht der in Schlesien vorkommenden Arten mehrerer Käfergattungen. *Ibid.* [mit P. S. Schilling].
- 1836 – Anweisung zum Rechnen für Lehrer an Stadt- und Landschulen. 2 Bde. Breslau.
- 1837 – Über Wasserkäfer Schlesiens. *Übers. d. Arb. Schl. Ges. vaterl. Kultur*.
- 1839 – Seltene oder für Schlesiens Fauna neue Käfer aus dem Gesenke. *Ibid.*
- 1840 – Ein Lesebuch für die obere Klasse der Elementarschulen. Breslau.
- 1844 – Ergebnisse einiger mineralogischen Ausflüge in schlesische Gebirgsgegenden. *Übers. Arb. Schl. Ges. vaterl. Kultur*.
- 1845 – Neue oder seltene Käferarten aus Schlesiens. *Ibid.*
- 1846 – Über einige Mineralien der Löwenberger Gegend. *Ibid.*
- 1847 – Über das Vorkommen des Kalkspathes in Schlesien. *Ibid.*
- 1849 – Über die *Callidium*-Arten Schlesiens. *Ibid.*
- 1850 – Über die Cerambycinen Schlesiens. *Jber. Schl. Ges. vaterl. Kultur* 28.
- 1852 – Schlesische Arten der Gattung *Melolontha* Fab. *Ibid.* 30.

Źródła:

- Letzner K. 1854. *Jber. Schl. Ges. vaterl. Kultur* 31. S. 185-186.
- Nowack K. G. 1840. *Schlesische Schriftsteller-Lexikon* 4. S. 128-132.
- Schelhammer K. E. 1937. Ein oberschlesischer Pestalozzianer. *Oberschlesier* 19. S. 271-279 (portret).
- Scholz Ch. G. 1854. *Jber. Schl. Ges. vaterl. Kultur* 31. S. 321-330.
- Wagner A. 1922. *Schlesische Lebensbilder* 1. Breslau. S. 290-292.